

Saksbehandler: Åge Hanssen

Vår dato:
07.06.2013
Deres dato:

Vår referanse:
2012/5733
Deres
referanse:

Fylkeskommunene

Godkjenning av praksis i barne- og ungdomsarbeiderfaget

Utdanningsdirektoratet har arbeidet med problemstillinger knyttet til praktiseringen av reglene for godkjenning av praksis i barne- og ungdomsarbeiderfaget (BUA-faget). Etter en samlet vurdering har vi konkludert med at verken kompetansemålene i læreplanen eller bestemmelser i lov og forskrift gir grunnlag for å kreve hvor eller hvordan opplæringen skal foregå. Dette innebærer at det i utgangspunktet ikke kan kreves at lærlingen/praksiskandidaten må dokumentere praksis fra to- tre ulike læringsarenaer. Praksis i barnehage alene kan være tilstrekkelig som grunnlag for å gå opp til fagprøve i barne- og ungdomsarbeiderfaget.

Bakgrunn

Bakgrunnen for arbeidet med denne problemstillingen har til dels vært at direktoratet har fått informasjon fra forskjellige kilder som avdekker at det er stor variasjon i fylkeskommune i mellom mht. hvilke praksiskrav en stiller til lærlinger og praksiskandidater som ønsker å avlegge fagprøve. I tillegg til dette har Kunnskapsdepartementet gjennom et oppdragsbrev bedt direktoratet om å vurdere om læretid/praksis i barnehage alene er tilstrekkelig for å avlegge fagprøve i BUA-faget. I vårt svar til Kunnskapsdepartementet åpnet vi for at det er mulig å gå opp til fagprøven med læretid/praksis bare fra barnehage.

1. Kunnskapsdepartementets vurdering

Kunnskapsdepartementet ga tilbakemelding 20. mars 2013 på Utdanningsdirektoratets svar på oppdragsbrevet. Her heter det:

«Kunnskapsdepartementet vil med dette gi støtte til Utdanningsdirektoratets fortolkning av spørsmålet om kriterier knyttet til praksissted for opplæring fram til fagprøve i Barne- og ungdomsarbeiderfaget. Departementet anser derfor at praksis i barnehage alene kan være tilstrekkelig for gjennomføring av opplæringen fram til fagprøve i barne – og ungdomsarbeiderfaget.»

På bakgrunn av at fylkeskommuner kan se ut til å tolke formuleringene om regler for godkjenning av praksis ulikt, ber vi Utdanningsdirektoratet om å informere fylkeskommunene om at det i læreplanene for faget gir bestemmelser om mål for opplæringen, og at dette ikke innebærer krav til hvor eller hvordan opplæringen skal foregå. Departementet legger også til grunn at samme forståelse legges til grunn for godkjenning av praksis for kandidater som melder seg opp til fagprøve etter praksiskandidatordningen.»

Postadresse: Postboks 9359 Grønland, 0135 OSLO	Telefon: +47 23 30 12 00	E-post: post@utdanningsdirektoratet.no	Bankgiro: 7694 05 10879
Besøksadresser: Schweigaards gate 15 B, Oslo Britveien 4, Molde Parkgata 36, Hamar	Telefaks: +47 23 30 12 99	Internett: www.utdanningsdirektoratet.no	IBAN: NO8876940510879
		Org.nr.: NO 970 018 131	BIC/SWIFT DNBANOKK

2. Hvilke prinsipper bør legges til grunn for å godkjenne praksis i BUA-faget?

Barnehagen som praksissted

Gjennomføring av hele praksisperioden i barnehage vil medføre at barne- og ungdomsarbeideren vil få en helhetlig praksis med god kjennskap til barnehagen som virksomhet og som lærende organisasjon, samarbeid innad i barnehagen, samarbeid med foresatte og eksterne virksomheter. Samarbeid med andre kommunale instanser kan bidra til supplering i utforming av praksis hvis det kommer fram at barnehagen som praksissted alene ikke er nok for å sikre tilfredsstillende praksis.

Samarbeid og samhandling i og utenfor barnehagen, med barn, kollegaer, foresatte, barnehagens ulike samarbeidspartner; kommunens administrasjon, barnevern, pedagogisk fagsenter, helsestasjon, PPT m.fl., forutsetter god kommunikasjon mellom barna og personalet og mellom personalet og foreldrene. Deltakelse i samarbeid og samhandling vil gi mulighet for gode erfaringer og kompetanseutvikling i forhold til hvilken rolle, hvilke oppgaver og ansvar barnehagen har som virksomhet i samfunnet og kan også danne grunnlag for å tilfredsstille kompetansemålenes krav.

Samfunnets krav og forventninger til barnehagens ansatte øker også og det er viktig at ansatte har kunnskap og kompetanse som gjør dem i stand til å møte dagens, og framtidens utfordringer i barnehagen på en profesjonell og god måte. Befolkningen i Norge er preget av språklig, kulturelt og religiøst mangfold. Barnehagen skal legge til rette for likeverdig dialog og samhandling mellom ulike grupper. Praksis i barnehagen gir gode muligheter for samarbeid og kontakt med mennesker med ulik bakgrunn.

Samlet sett gir praksis fra/læretid i barnehage mulighet for å dekke et bredt spekter av kompetansemålene i læreplanen for BUA-faget.

Lov og forskrift

Opplæringsloven § 4-3 omhandler godkjenning av lærebedrifter. Her fremgår det bl.a. følgende:

«[...] Som lærebedrift kan godkjennast private og offentlege verksemder og organ for samarbeid mellom bedrifter som i fellesskap tek på seg opplæringsansvar (opplæringskontor eller opplæringsring). [...]»

Dersom det viser seg at det er vanskelig for én bedrift å gi relevant opplæring for alle delene av læreplanen, er det ingen ting i veien for at bedrifter kan samarbeide om opplæringsansvaret, jf. opplæringslova § 4-4 hvor det bl.a. står at:

«Lærebedrifta plikter å leggje til rette produksjonen og opplæringa slik at lærlingen og lærekandidaten kan nå måla i den fastsatte læreplanen.» [.....]

«Ifall delar av opplæringa skal givast av andre enn lærebedrifta, skal lærebedrifta leggje til rette for dette.»[.....]

Personer med lang arbeidserfaring kan melde seg opp til fagprøve gjennom praksiskandidatordningen, jf. § 3-5 i opplæringsloven der det heter:

«Det er mogleg å ta fag- og sveineprøva på grunnlag av allsidig praksis i faget som er 25 prosent lengre enn den fastsette læretida. Fylkeskommunen avgjer om den praksisen kandidaten viser til, kan godkjennast, og kan i særlege tilfelle godkjenne kortare praksis.»

Forskrift til opplæringsloven § 11-12 gir nærmere regler for godkjenning av praksis, her heter det i 1. og 2. ledd:

«Allsidig, dokumentert praksis i tilknytning til det aktuelle lærefaget, blir godskriven fullt ut som læretid for lærlingar og lærekandidatar og som praksistid for praksiskandidatar.

Før praksiskandidaten kan gjennomføre fag- eller sveineprøva etter opplæringslova § 3-5, må praksisen etter ei samla vurdering dekkje dei mest vesentlege delane av innholdet i læreplanen for opplæring i bedrift/Vg3 i lærefaget.»

Kompetansemål i Læreplanverket for Kunnskapsløftet

Læreplanene i fagene forutsetter at det konkrete innholdet i opplæringen, hvordan opplæringen skal organiseres og hvilke arbeidsmåter som skal brukes i opplæringen bestemmes på lokalt nivå.

- Det er «kompetansemål» og ikke «kunnskapsmål» i Kunnskapsløftet. Når man vurderer læreplan for barne- og ungdomsarbeiderfaget er det viktig å være seg bevisst at målene for opplæringen i Kunnskapsløftet gir mål for den kompetansen elevene/lærlingene skal nå etter endt opplæring. I Kunnskapsløftet er kompetanse forstått som evnen til å løse oppgaver og mestre komplekse utfordringer. Elevene/lærlingene viser kompetanse i konkrete situasjoner ved å bruke kunnskaper og ferdigheter til å løse oppgaver. Man kan derfor tenke seg at «øvingsarenaen» for utviklingen av elevenes og lærlingenes kompetanse kan foregå på ulike relevante arenaer.
- Kompetansemålene gir lokal handlefrihet når det gjelder å velge innholdet i opplæringen.
- Kompetansemålene gir lokal handlefrihet når det gjelder valg av opplæringsmetoder og skal kunne tilpasses lokale forhold.
- Kompetansemålene er utformet slik at de gir rom for en praktisk og relevant opplæring og handlefrihet når det gjelder hvordan opplæringen skal gjennomføres for å nå målene.
- Konkretisering av kompetansemål er et lokalt ansvar. Kompetansemålene er derfor utformet slik at de gir rom for en praktisk og relevant opplæring og gir handlefrihet når det gjelder hvordan opplæringen skal gjennomføres for å nå målene.

I læreplanen for barne – og ungdomsarbeiderfaget, Vg3/opplæring i bedrift heter det bl.a. under overskriften Formål:

Opplæringen skal legge til rette for varierte arbeidsoppgaver i ulike pedagogiske tilbud for barn og unge. Arbeidet kan foregå på ulike arenaer som barnehager, skoler, SFO og klubbvirksomhet der barn og unge ferdes. (vår understreking)

Læreplanen stiller altså ikke krav om spesielle læringsarenaer, men som nevnt ovenfor, er det kompetansen lærlingene har etter endt opplæring, forstått som evnen til å løse oppgaver og mestre komplekse utfordringer innenfor faget, som er avgjørende.

Kartlegging, praksiskandidatordningen

For å få kunnskap om hvilke prinsipper som legges til grunn i fylkeskommunen ved godkjenning av praksis innenfor praksiskandidatordningen, gjennomførte direktoratet en enkel kartlegging i januar 2012. Her ba vi samtlige fylkeskommuner om å få oversendt deres retningslinjer/ beskrivelse av forvaltningspraksis ved vurdering og godkjenning av praksis for praksiskandidater i barne- og ungdomsarbeiderfaget.

Resultat av kartleggingen viser at det er til dels stor variasjon mht. hvordan fylkeskommunene tolker og praktiserer retningslinjene. Eksempelvis er det slik at i noen fylkeskommuner godkjennes praksis fra deler av aldersspennet i barne- og ungdomsarbeiderfaget, mens andre krever praksis fra hele aldersspennet. Enkelte fylkeskommuner godkjenner frivillig arbeid og/eller omsorg for egne barn, andre ikke.

I praksis vil dette kunne bety at en praksiskandidat i ett fylke vil få avslag på søknad om å få avlegge fagprøve, mens hun eller han ville ha fått tillatelse i nabofylket (med identisk dokumentasjon).

Faglig råd

Faglig råd for helse- og oppvekstfag (FRHO) har blitt forelagt problemstillingen ovenfor både når det gjelder lærlinger og praksiskandidater. Rådet har presisert at læreplanens kompetansemål ikke stiller spesifikke krav til opplæring for lærlinger og praksis for praksiskandidater når det gjelder tjenesteområder, arbeidsoppgaver og lengde av tjeneste/opplæring/praksis. I tillegg legger rådet til grunn at praksis i barnehage alene kan være tilstrekkelig for gjennomføring av opplæring i barne- og ungdomsarbeiderfaget. Dette forutsetter imidlertid at barnehagen/lærestedet legger til rette for opplæring i alle læreplanmålene ved at det ev. inngås samarbeid med andre etater når barnehagen selv ikke kan sørge for opplæring knyttet til alle kompetansemål, jf. opplæringsloven § 4-4.

Samarbeidsrådet for yrkesopplæring(SRY)

Problemstillingen som gjelder praksiskandidatene, ble lagt fram for SRY i møtet 06.12.2012. SRY påpekte at saken viser at det er behov for en presisering og gjennomgang av rutinene for godkjenning av praksis. I sitt vedtak konstaterer SRY at vurderingen av praksis i henhold til forskriftenes § 3-5 ikke fungerer og anbefaler videre at Utdanningsdirektoratet setter i gang arbeid med å utforme retningslinjer for nasjonal standard for godkjenning av praksis.

Konklusjon

Som nevnt innledningsvis konkluderer Utdanningsdirektoratet med at regelverket ikke gir grunnlag for krav om bestemte læringsarenaer. Læreplanen for faget gir rammer for formål og mål for opplæringen, ikke om hvor opplæringen skal foregå eller hvordan opplæringen

skal gjennomføres. Forståelsen av kompetansebegrepet i Kunnskapsløftet, - evnen til å løse oppgaver og mestre komplekse utfordringer innenfor faget, - utgjør grunnlaget for å godkjenne læretid/praksis.

Lærlinger

Dette innebærer at det i utgangspunktet ikke kan kreves at lærlingen må dokumentere praksis fra to- tre ulike læringsarenaer. Praksis i barnehage alene kan være tilstrekkelig for gjennomføring av opplæring og som grunnlag for å gå opp til fagprøve i barne- og ungdomsarbeiderfaget. Dette forutsetter imidlertid at barnehagen/lærestedet er i stand til å dekke kompetansemålene i læreplanen til faget. Det forutsettes at barnehagen/lærestedet utnytter handlingsrommet i opplæringsloven §§ 4-3 og 4-4 som innebærer å kunne tilrettelegg og samarbeid med relevante praksisarenaer. For øvrig viser vi til at kandidatene gjennom fagprøven kan prøves i samtlige kompetansemål.

Praksiskandidater

Utdanningsdirektoratet legger samme forståelse til grunn for godkjenning av praksis for kandidater som melder seg opp til fagprøven etter praksiskandidatordningen, jf. opplæringsloven § 3-5 og forskrift til opplæringsloven § 11-12. Dette innebærer at dokumentasjonen fra arbeidsgiver(ne) må godtgjøre at kandidaten har hatt arbeidsoppgaver innenfor «dei mest vesentlege delane av læreplanen» uavhengig av praksissted/læringsarena.

Etter direktoratets syn er variasjonsbredden i praktiseringen av reglene, som ble avdekket i kartleggingen, for stor. Vi kan ikke se at det kan utledes noe krav om praksis fra hele aldersspennet 0 – 18 år i regelverket. Dette betyr at det i utgangspunktet ikke kan stilles krav om at praksisen skal dekke samtlige deler av innholdet i læreplanen for opplæring i bedrift/Vg3 i lærefaget eller at praksisen er gjennomført på forskjellige læringsarenaer. Hva som er "de mest vesentlige delene" vil måtte bli gjenstand for konkret vurdering i det individuelle tilfellet. For øvrig viser vi til at kandidatene gjennom fagprøven kan prøves i samtlige kompetansemål.

Vennlig hilsen

Annemarie Bechmann-Hansen
divisjonsdirektør

Cathrine Børnes
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:
Fylkesmennene
Kunnskapsdepartementet
Vox